

Laktanya Szabályok a m. kir. csendőrség számára című szolgálati könyv kivonata.

1. (1. p.) *A csendőrségi laktanyában ki a laktanyaparancsnok?*

A csendőrségi laktanyában a legmagasabb rendfokozatú egyén a laktanyaparancsnok.

2. (7. p.) *Padlásokon, faszinben szabad-e dohányozni vagy fődetlen világgal járni?*

Padlásokon, faszinben és más tűzveszélyes helyiségekben dohányozni vagy fődetlen világgal járni tilos.

3. (7. p.) *Ha a laktanyában tűz támad, mi a teendő?*

Ha a laktanyában tűz támad, a ruházat, fegyverzet, ágynemű, szolgálati irományok, stb. azonnal a szabadba hordandók; lovas őrsökön elsősorban a lovak helyezendők biztonságba s azután mentendők meg a többi kincstári tárgyak. Mindezek után a tűz minden lehető eszközzel oltandó.

4. (10. p.) *Kincstári fegyveren kívül más lőfegyvert szabad-e a legénységnek tartani és micsoda szabály áll fenn a fegyverek megtöltése- és kiürítésére?*

A legénységnek kincstári fegyveren kívül más lőfegyvert tartani nem szabad. A laktanyában löni tilos.

A fegyverek megtöltése és kiürítése — és pedig mindig az őrsparancsnok vagy helyettese jelenlétében — csak az e célra kijelölt helyen történhetik.

5. (11. p.) *Kik szállásolhatók el a csendőrségi laktanyában?*

Csendőrségi tiszt urak és a velük utazó szolgálók a laktanyában elszállásolhatók. Más csapatbeli tiszteknek, közigazgatási és bírósági tisztviselőknek csak abban az esetben van megengedve az elszállásolás, ha hivatalosan utaznak és ha a községben más férhely nincs, de, ha 24 óránál a laktanyában tovább tartózkodnának, a kerületi parancsnokságnak az őrsparancsnok által közvetlenül jelentés teendő.

6. (12. p.) *Szabad-e a csendőrségi laktanyában dőzsölni?*

A csendőrségi laktanyában dőzsölni, különösen más őrsökről érkező csendőrökkel kártyázni, zene mellett táncolni szigorúan tiltatik.

7. (13. p.) *Szabad-e a szolgálatmentes legénységnek kijárni?*

Szolgálatmentes csendőröknek kimenni szabad, de mielőtt kimennek, jelenteni tartoznak, hogy hová mennek, hogy szükség esetén feltalálhatók legyenek.

8. (14. p.) *A laktanya kapuja bezárandó-e és a laktanya felügyelet nélkül hagyható-e?*

A laktanya kapuját takaródókor be kell zárni és csak ébresztő idején ismét kinyitni. A laktanya rendszerint felügyelet nélkül nem hagyható; legalább is egy csendőrnek otthon kell maradnia, aki aztán tartozik a saját, valamint távollevő bajtársainak fegyverzete-, ruházata- és szerelékeire felügyelni.

9. (18. p.) *A laktanya bútortárgyai és a konyhai eszközök miként tartandók és ki a felelős azokért?*

A laktanya bútortárgyai és a konyhai eszközök mindig leltárszerinti számban meglegyenek, s használható állapotban és tisztán tartassanak, amiért az őrsparancsnok felelős és esetleg kártérítésre is kötelezett.

10. (19. p.) *Étkezési és ivóeszközök, valamint a takarításhoz szükséges tárgyak hol tartandók?*

Az étkezési és ivóeszközök, mosdótálak, valamint a szobák takarítására megkívántató tárgyak is a konyhában tartandók.

11. (21. p.) *Macskát és kutyát szabad-e az őrsön tartani?*

Macskát a szobákon kívül, kutyát pedig csakis az egészen magánosan álló laktanyában szabad tartani és pedig nappal állandóan láncra kötve.

12. (26. p.) *Hogy helyezhetők el a csendőrügyc?*

Az ügyc a férhelyek megfelelően — ajtók és ablakoktól lehetőleg távol — s célszerűen állíttassanak föl. A csendőr fek- helyét csakis az örsparancsnok engedélyével változtathatja.

13. (27. p.) *Minden ügyc fejrésze fölé mi függesz- tendő fel?*

Minden ügyc fejrésze fölé egy 11. cm. hosszú és 8 cm. széles zöld szegéllyel ellátott pléh-táblácska alkalmazandó, melyen a csendőr neve és rendfokozata legyen rányomtatva.

14. (28. p.) *Az ügycneműt hogyan kell tartani?*

Az ügycneműt gondosan kell kímélni, mindig tisztán tar- tani, gyakran szellőztetni és kiporolni.

Lepedők és vánkoshéjak időnkint változtatandók, a szalma- zsákok pedig szükséghez képest megtömendők.

Az ügycben semmit sem szabad tartani.

15. (29. p.) *A nőtlen legénységnek meg van-e engedve saját párnát tartani?*

A nőtlen legénységnek egy-egy saját, fehér vászomból ké- szült hejjal borított fevánkossnak használata meg van engedve.

16. (32. p.) *A polcos fegyver és ruhafogasra miként helyezendők el a szerelékek és egyéb tárgyak?*

A következőként:

a) *a gyalogcsendőrnél:* a polc közepére a kalap, tokkal letakarva, ettől jobbra a tábori sapka, balra esetleg a kenyér- asztalkendőbe kötve.

A jobboldali szegre, a karabély befelé fordított szíjjal, a baloldali szegre pedig a járőrtáska akasztandó. A fogason jobbról számítva az első szegre 10—10 drb. tölténnyel ellátott tölténytáskák egy sodronyból készült horogra a fedelével kifelé, a 2. és 4-ik fogra a jelsíp, zsinórra ráerősítve úgy, hogy a bojtblabdák és jelsíp egy magasságban lógjanak. A köpeny, szíjjal összekötve, hátszalaggal kifelé az 5-ik fogra jut, végre a hüvelybe rejtett kard az 1-ső fogra derékszíjnál fogva a töltény- táskák fölé, úgy, hogy a kardhüvely a fal és a fogas lába ke- resztkötése között szabadon lógjon. A hüvelybe rejtett szurony

pedig akként fektetendő a fogásra, hogy a hüvely-gomb a tár- karabély fölül a fogas lábát érintse.

b) *a lovascsendőrnél:* a fegyver a jobboldali, a járőr- táskák és a tokba rejtett forgópisztoly két hordszíjánál fogva a baloldali szegre akasztandó. A hüvelybe rejtett kard szíjánál fogva az 1-ső, a derékszíj, melyre a tölténytáskák is felhúzza vannak, a 2. és 4-ik fogra jut úgy, hogy a tölténytáskák leiclé és a fedelei kifelé legyenek. A hüvelybe rejtett szurony a fel- húzott szuronytáskájánál fogva a 2-ik fogra akasztandó. A jelsíp zsinór és köpeny úgy, mint a gyalogcsendőrnél, helye- zendő el.

17. (36. p.) *A csendőr szekrényének kulcsát hol őrizze meg?*

A csendőr szekrényének kulcsát saját belátása szerint őrizze meg.

18. (37. p.) *A szobák csinosításául mi van megengedve?*

A szobák csinosításául megvan engedve, hogy képekkel, tükrökkel és órákkal a szobák falai díszíttessenek; ily képek lehetnek: Ő Felségeik, a királyi család tagjai, miniszterek, áll- lamtitkárok, előliárok és feljebbvalók, valamint a saját és baj- társak képei, illetve fényképei; továbbá vallásos irányzatú képek és jelmondatok, tájképek, bekeretezett hadparancs, dí- csérő bizonyítványok és okiratok, de anélkül, hogy a falak túll- ságosan megrakatnának. A most említettektől eltérő vonatko- zású képek vagy okmányok kifüggesztése tilos.

Meg van engedve továbbá az ablakfülkében vagy szoba- szögletben virág és pipaállványokat felállítani, lámpákat, szoba- és futószőnyeget használni.

19. (48. p.) *Az ügyeleti csendőrök mire hivatvák és mely örsön vezénylendő ügyeleti szolgálat?*

Az ügyeleti csendőrök a laktanyaparancsnoknak közegei, s mint ilyenek, a belszolgálatnak kezelésére, valamint a lak- tanya- és szoba-rend fenntartására vannak hivatva.

Ügyeleti szolgálat csak oly örsökön vezénylendő, melyek- nek létszáma — az örsparancsnok beszámításával — legalább is 6 főből áll.

20. (52. és 54. p.) *Készültségi csendőrök mire vannak hivatva, s mely őrsön vezénylendő készültségi szolgálat?*

A készültségi csendőrök a laktanyaparancsnok közegei s ugyanazon szolgálattételre vannak hivatva, mint az ügyeleti csendőrök. Készültségi szolgálat oly őrsökön vezénylendő, amelyek létszáma 3—5 emberből áll.

E szolgálatban az őrsparancsnok is résztvesz.

Utasítás az egészségápolás tanítására (tervezet) című szolgálati könyv kivonata.

1. (XII.) *Ha a csendőr rosszul érzi magát, mi tegyen?*

Ha a csendőr rosszul érzi magát, keveset egyék, szeszes italt ne igyék, melegen öltözködjék és az úgynevezett házi szereket, melyeket neki baltársai netalán javasolnak, kerülje. Sokszor a kisebb fokú rosszullétet már a szabad levegőn való mozgás is megszünteti.

Ha a rosszullét nagyobbfokú, orvosnak — amennyiben lehet — azonnal bejelentendő.

2. (XII.) *A fejfájás mitől ered?*

A fejfájás gyakran a gyomor túlterheléséből ered, de erős fűtés, szorító ruhák, (nyakravalók), szeszes italok, stbi által is előidéztetik. Ha a fejfájás hideg borogatás és nyugalom által el nem múlik, orvosi segély veendő igénybe.

3. (XII.) *A szemgyulladás mi által idéztetik elő és hogyan gyógykezelendő?*

A szemgyulladás, tisztátlanság, por, rikító világosság, stbi által idéztetik elő. Ha a szemek csak kissé veresek, úgy elég-séges a hideg vízzel való mosás, de a szemeket dörzsölni nem szabad. Ha fokozottab vörösödés, szemégetés vagy nagyobb könnyezés áll be, úgy azonnal orvos hívandó.

A szembeteg törülközőjét használni nem szabad.

4. (XII.) *A gyomorbántalmak rendszerint mitől keletkeznek, hogyan gyógyítandók?*

A gyomorbántalmak rendszerint a gyomor túlterhelése, vagy megromlott élelmiszerek által keletkeznek. Leggyakrabban hányás áll be, mit csakhamar könnyebbülés követ.

Ilyen esetben legjobb, ha a csendőr koplal s tiszta leves és víz en kívül semmit sem élvez. Ha azonban a hányás tovább tart és a gyomorban éles fájdalom áll be, orvosi segély igénylendő.

5. (XII.) *Ha vérhas vagy kolera uralkodik, mi a teendő? Hasmenés esetén mit tegyünk és mit bélgörcs esetén?*

Ha vérhas vagy kolera uralkodik, akkor a legcsekélyebb hasmenés is az orvosnak jelentendő.

Addig is, de máskor is hasmenés esetén, csak levest együnk, sok vizet ne igyunk és testünket, különösen lábunkat és hasunkat tartsuk melegen.

Ha bélgörcsöket érzünk és ezek gyorsan meg nem szűnnek avagy lázzal járnak, orvost kell hívatni.

6. (XII.) *A bőr egyes helyeire gyakorolt folytonos nyomás mit okoz; a bőrkérgesedés és tyukszemképződés ellen hogyan kell eljárni?*

A bőr egyes helyeire gyakorolt folytonos nyomás, kérgesedést és tyúkszemet okoz, melyek néha igen fájdalmasak, különösen, ha megkeményednek. Ezeket langyos lábfürdő használatával vagy salicyltapasznak (turista tapasz) 24 órai alkalmazásával felpuhítjuk és azután egy tompa késsel kivakarjuk. A tyúkszemet éles késsel kivágni, a vele járó veszély miatt nem tanácsos.

7. (XII.) *Lábizzadásban szenvedő mit tegyen?*

Mossa meg minél gyakrabban a lábait, használjon minél többször hideg fürdőt, változtassa naponként kapcát, ha teheti, cipőit is, hogy azok jól kiszáradhassanak. Ha ezen egyszerű kezelés mellett a baj csakhamar el nem múlik, orvosi segélyhez kell folyamodni.

8. (XIII.) *Mivel kerülhető el a lábfeltörés, hólyagképződés?*

Tiszta, lábhoz símuló kapca (harisnya) és a lábhoz illő lábbeli viselésével lehet ezt a bajt elkerülni. Használunk menet előtt lábilüldőt, kurtítsuk meg a körmöket, távolítsuk el a bőrkeletényedéseket és tyúkszemeket, a kapcák belscélét zsírozzuk be jól, s a lábbeliket is puhán tartjuk. A piszkos, megkeményedett kapca (harisnya) vagy a lábhoz nem illő lábbeli igen könnyen okoz lábfeltörést.

9. (XIII.) *Mi a teendő, ha lábfeltörés bekövetkezett?*

Ha a csendőr menetközben lábában fájdalmat érez, nézzen utána, hogy annak mi az oka. Kapcáját igazítsa meg, lábának megvörösödött részeire zsíros vászondarabkákat tegyen vagy zsírozza azokat be.

Ha már hólyagok képződtek, azokat menetközben nem szabad kifakasztani, hanem rájuk zsíros vászondarabkákat kell tenni, s erre zsírtalan gyapotot (vattát) rakni. Menet után, ha szükséges, orvost vegyünk igénybe.

10. (XIII.) *A farpartok kisebesülése és a herezacskók feldörzsölése ellen hogy kell védekezni?*

Testes emberek farpartjaik között könnyen kisebesednek (farkost járnak) vagy combjaik és herezacskóik feldörzsölődnek, ennek elkerülésére tehát a legnagyobb tisztasággal éljenek, naponként hideg vízzel mossák meg az illető részeket és a partok közé, minden menet előtt, olajba mártott kis vászonioltot tegyenek.

11. (XIII.) *Ha valakin a högutó, napszúrás, vagy ájulás jelenségei vagy előjelei mutatkoznak, mi a teendő?*

Akármelyik eset előfordultakor orvosi segílyt kell keresni. Addig is, högutónál vigyük a beteget árnyékos helyre s magasabbra emelt fejjel fektessük le; fejére hidegborogatást kell rakni, testét meg kell mosni és legyezzünk rá friss levegőt. Itassunk vele friss vizet vagy gyengén citromos vizet.

Napszúrás és ájulás esetén a beteget vízszintesen fektessük le, vegyük le szerelékét, lazítsuk meg ruháját és csapiunk friss vizet az arcába, s mellére, amíg nem vesz mélyen lélekzetet vagy nem sóhajt. Szükség esetén mesterséges lélegzést alkalmazunk.

12. (XIV.) *Miképen alkalmazzuk a mesterséges lélegzést?*

A csípőig levelkötött tetszhalott hátára fektetendő és alá ruhái úgy teendők, hogy a mell magasabban feküdjék, mint a fej, s a végtagok. Térdeit behajlítjuk, szoros nadrágot kinyitjuk. Most kezeinket a gyomorgödörre helyezzük és hátra és felfelé gyorsan fokozódó nyomást gyakorolunk a hasra, s ez által a tüdőkből a levegőt kihajítjuk. A nyomás oly erős legyen, hogy a levegő kitódulása hallható legyen, de a beleket még se sértse meg. E mesterséges *kilégzés* után kezeinket felemeljük, mire a levegő magától a tüdőbe tódul és így létrejön most a mesterséges *belégzés*.

Ezeket a mozgásokat percenként 16—20-szor ismételjük, s addig folytatjuk, míg a szerencsétlenül járt egyén magától és rendesen nem lélegzik.

A mesterséges lélegzés alatt a beteg fejére, mellére, arcára vizet önthetünk, vagy ezt erősen testéhez csapiunk, s azután gyorsan leszárítjuk. Amint a beteg nyelni tud, kevés bort, pálinkát, teát vagy meleg levest itatunk vele.

13. (X.) *Milyen a kankó?*

A kankó vagy húgycsőfolyás 3—8 nappal az e betegségben szenvedő nővel való közösülés után jelentkezik. Csiklandozó érzéssel kezdődik, amely vizeléskor heves égető érzéssé fokozódik. Nemsokára sárgás, zöldessárga váladék ürül a húgycsőből. Az orvosilag nem kezelt kankó átterjedhet a herekre, húgyhólyagra, vesére, az izületekre, esetleg a szívre; ragályozza azt, akivel a beteg közösül, sokszor a férfi terméketlenségét okozza.

A kankóváladékkal beszennyezett kéz e betegséget a szemekre is átviheti. A szemkankó sokszor vaktságot okoz.

14. (X.) *Milyen a lágyfekély?*

Ez a ragályozás után 1—2 nap múlva keletkezik. Apró fekélyekkel kezdődik, amelyek fájdalmasak, gyorsan terjednek, úgy, hogy a makk és fityma nagyrésze elpusztulhat.

Ha a beteg nem kíméli magát, lágyékhajlataiban elgenyesedések (dob) keletkezhetnek.